

ACC. N:R. M. 13884 : 1-87.

(Lantbr. hustru)

Landskap: Skåne

Upptecknat av: fru Ellida Ohlsson

Härad: Vimmerby

Adress: Linnestrup nr. 5, Skurup

Socken: Skurup m. fl.

Berättat av: Densamma

Uppteckningsår: 1954

Född år 1889 i Skurup

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Uppteckningen rör Krammar och kvamshjft. s. 1-87.

Lu F 99.

Pönnstorp d 17/4 1956.

Till Folksamns arkivet. Lund!

anledningen till att jag om återkomsten är ett mycket skiv-  
rikt, teckningarna om villorna här i rten. Först var det  
den sk. "Torsjö-villan" den de sista resterna för en tid sedan  
blädder utbrutit. Det var då inte mycket kvar av den som äga-  
ren en gång för flera år sedan, medan det ännu var möjligt  
att reparera den, lovade att själv stå i vägen i jeh. Tills för  
frånhand av friminnas församling, något som varit nu i gånge.  
då det aldrig blev något gjort. Den denna villan fullt ut  
en skivrikt i Ystads stadsfullmäktige värfar på den. "Allt flera av  
de gamla villorna här i rten om här Torsjö-villan  
skallat att frigångslan". Det var friminnat så att man inte  
kunde fatta den på annat sätt än att denna skivrikt  
och så var en upptäckelse.

Nu är det en liten konstbetskvarn i Örnarp, som jag inte  
ens ensig vänt att du med när jag skivrikt om kvarnarna  
här i rten, som upptäckt den Örnarps kvarn. Tidningen  
den rätta Örnarps-villan står emellanhand den dag om  
dag en kvarn på sin gamla plats, den vi bara se den från  
platsen här när vi till, för att se om den. Den här jag  
knappast man säger om den fullt så rättvindeligt. Den  
gång var den på Dagbl. varit till friminnat nu och  
kommer med Tiet i bild en när de i kottas placeras  
Börninge med Lyngby m. p. platsen såder om landsvägen  
thall man aldrig läse sig att denna villan den skivrikt

Landsvägen. Boringe är ju prästets knäppast och vider om den  
rena. 3 1/2 af. Vörre man emellertid något om den gamla hot-  
låndaren utan att veta vad man skriver om.

4 1/2. Dog bl. fanns emellertid i går en mäsändare där man kommo  
över vandelseringar. och att "Omars" vörre rivit m. n.  
Nu är det emellertid så att denna lilla mörta nog inte kan  
stöt kulturskilt värde. Det var nämligen bara en s. h.  
korsbetsvårskam, en bra kvinna som en inköpare vissaligen  
ofta var jag varit, jag var aldrig ut till den i kamme y lullen  
ägaren, men den var inte äldre än att mannen som en  
rivit den ~~den~~ i fäst byggd den i sin ungdom i kam är nog  
sin vake i en kamme nogt yngre. Det var emellertid där för  
att det vörre kom en i någon i prästiderna i denna lilla  
vörre är flyttad en gång, från tillerpr - kam där kam  
kunde vörre prästiderna. Det var från början att på handkam  
vörre, ja lifarna sade man prästiderna var för vörre, den var  
där för tyngre än handkammen. Detta kan dock <sup>nu</sup> ändras  
under tidernas lopp. Prästiderna ha givits vörre ut de "någon-  
ren" mulet även att mätvårskam i gammalvårskam

Ja, så kan det varit med denna mörta, vilken jag velat  
meddela så man av tidningskamens uppgiften vörre för  
en alldeles föraktig uppfattning i jag bifogar dock  
en pressen i hoppas att den pressen, jag vet inte säkert  
vörre det är om prästiderna i vörre prästiderna. Den vörre  
för det är detta:

Ena för vörre

Edith Olsson

konstnär & skulptör

Svar på pågelistan nr 99  
Kvinnor och kvinnodrift.

Snuf 99  
 1.

Jag skulle gärna velat göra en ordentlig inventering  
 av haktens kvinnor men det överstiger helt min  
 förmåga då jag inte ens kan få absolut tillförlitliga  
 uppgifter om byggnadens ~~en~~ fri de som ligga allra  
 närmast intill men kanske kan man sådana uppgifter  
 från annat håll genom den som varit tillförlitlig  
 att ta del av handlingar som kanmat upplysa där om.  
 Vem som läst uppfik de närmaste holländarna är  
 däremot väl borta det är endast tiden som är osäker  
 då dessa gärdsgårdar inte hade sina resp. kvinnor  
 från 1830-till 1870-talet.

Kvinnorna ha här legat fäst i när väder batter kvinnor  
 stuktamoten i holländare ännu var i gång samtidigt,  
 till för 40-50 år sedan, var det endast mellan 1-2 km.  
 mellan dem. Sedan ha de undan för undan blivit öfverflyttade

del genom industriell besöring som trängt ut spårbas-  
ning, bakh bygget m.m. o dels genom elektrifieringen o in-  
stallation av brannar i bondgårdarna. Behöfvande hollän-  
darna blev de alldeles för dyra att underhålla sina material  
s.s. till exempel läppl till regel blev nästan oläsligt.  
För att kunna ge en överblick av de brannar som funnits  
här inom synhåll vill jag togo ett par punkter på  
vägen Lindby by - Skurups by som centrum för en  
blick över omgivningerna.

Först tar jag då en blick på nr 24 Skurups här intill  
o tidor före 1920 o tar då först holländarna som synes  
o som var de flesta i Örnjar i sydöst, avståndet un-  
gefärliga: Skurups brann ca 5-6 km, nu en brann som  
konserverad. Vessle - Börsjö brann, 2 km, river på  
1946. Tätt, Asymmetrisk en liten husbebyggelse brann av holländare  
typ vid en bondgård i Tarpn. känd m.m. Rakt i öster 1-2 km  
Skurups brann - Måbäckens - nästan, oftast störst o äldsta  
river 1925. Länge inom man skymda av terrängen på 3-4

km avstånd Stna. Lilla Årsjö möllarna (skänk här det är nu)  
Känt här helt skymt av backe. I väster Gårds träsk  
kvarn 3-4 km. kvarn ner omkr. 1930. Pannings kvarn  
1 1/2 km. står kvar än ovid mer obrukbar. I syd-rigel  
väst Örnas kvarn, ännu i gång?

Dessutom har det här funnits vattenkvarnar längs  
än som här rinner fram i riktning nordväst-sydost  
Från väster inkom: Rönneå, inte kvarn. Vi någgr nima  
mer skall ha varit så. Länsmölla 1/2 km härifrån var för  
ortens viktigaste kvarnställe som man anlötade länga  
vägar ifrån då en härskartar ut för en c:a 4 m hög  
fall i den djupa skärningen i malben. Örnas kvarn där  
gjorde att mycket lite vatten esfrändes för en lilla  
kvarnen i gång. Därför kunde man ha samla vatten i  
dammen o mala som här vatten i id tråk. Tröt annu  
stöder. chumka mölla med brötfak lite längre ned  
Det var inte varit över 1/2 km mellan dessa kvarnar men  
de låg vid en rin väg. Lite längre söderut låg Pers. kvarn

i Bäumenmölle i Långse i söder hemmen. V. Wimmerby  
som väl brukades öfver användes åtminstone på eget  
bruk av konstnären Olof Larsson som ägde den i gården.  
Till sin död på 1840-talet öfverlät den efter sin fader  
Osten ut på c:a 5 km. avstånd från på Tåne-mölle  
med på samma tiden kom binnad drift. Namnet var upplagt.  
Det var i den hvarjode tenången. När vattenkraften  
så dominerade Långse söderut på slätten. Den var  
stubb-mölla på höfden. Från nämnda utskot-  
punkt såg man den dominerande Phäringa-mölla  
mitten Phäringa gård (en brogård) c:a 5 km. söderut på  
gränsen mellan V. Wimmerby & Tåne och Långse på den  
s.k. Gälgebocken (en traktens högsta punkt). Phäringa-  
mölle riven omkr. 1920. I syd är man ännu de stig-  
liga resterna av en Torsjö-mölla c:a 5 km. som ägdes  
av Torsjö på vars ägor den ligger en gång på flera år sedan  
när den ännu hade något av skallet. Den uttog sig ut  
på egen beströdd konstverk. Öfverallt när det var på

Tal till primmis föreningar. Ju utbreddare man då med  
Ficksamhet tog emot. Det kan emellertid aldrig bli  
gjort något annat om fimm endast skoleteer kom.

På hem det längre i rydning fast utom ryttare. Vär-  
jan primmis flera stult-möten i Hallsbyns riken.  
På hem min jag från min barndom på 1890-talet, då  
en Grubbe färdas fram där, Hocke-möten i Tuffarpe-  
möten men där skall ha förmitt att man tror om  
en frukt, men ingen haktändare eller mörte haktändare  
därifrån var Emma, Hånsinge Espr. Tullstorp redan  
dessa hemmet till.

Kärnan för hantverk och i denna ofulliga inre teining  
tillika hantverk med vid en utrop i Österby. Den kan  
bestå som hantverk med vatten i modern maskinell  
därigen kom i rene tid. Färdig kan och förmitt flera  
andra vatten hantverk som endast männat lever kvar efter  
men ingen minar den som hantverk men det skall på  
på långt och vare ändigt uti rikt upprättas den alla.



Så förflyttas jag mig lite längre norrut mot ö till  
 Skarps by där brunnarna ej längre rymmer rikligt  
 norrut men väl söder: väster i festsätter på öster Kona-  
 marna i Crisp liksom Hacksborgs kvarn lite längre bort  
 är alltså rikligt rymda men de finns där ändå den som  
 på 5-6 km avstånd i öst jag vill minnas ryttigen utbränd  
 Vid knisvatten i öster o nordost som har bef. med sig  
 på 2-3 mils avstånd såg man flera hökändare många  
 ring ringar mot luften. Där var bl. a. en hökändare  
 i Pharyx fullt ryttig mot luften i längre norrut i en  
 öppning i hogbanan också mot luften de brytade  
 brunnarna. Ben Tarp som nämndes "Tappet Trut" där  
 den ska brändes nu när ryttarna länmandes i den  
 brytade Martin Lussan inu hade den ändå  
 ungefär rikt: som inom flumunge rökens gröns  
 såg man också riktmetten av en kvarn flumskilt  
 allra högt uppe på åsen. Den länmande en märkbar  
 Tom som efter sig i panoramat åt öst. Här när den

nos var omkr. 1920, sökte man så närmare i terrängen  
 i brjället åter i öster upptäcktes liett apror på en dist.  
 c:a 3-4 km västlind en mörk vänga vengarna mot  
 det stillastående spannvatten bakom det var Jannas  
 rups bovar, om den ännu är i gång eller om hon var  
 vingar vet jag ej, den måste vara klar luft om man  
 skulle upptäcka den och träderna vilas för det mesta där  
 över. På samma sätt ledde sig också till en mörk  
 i Skinningsby, har varit ofrånkomligt intill man är det und-  
 rat där är den alldeles nytt, flytt beza c:a 2 km. är i gång  
 an man ser en vingar Ormliq, skymd an höga bodnar  
 på nära håll i norra Bredde kvarn av den elektriska  
 c:a 100 m i utm. vingar. Och så allra närmast den s.k.  
 Sandåkra-mölla som visserligen byggts i Sandåkra  
 på gränsen till Paritsbo (bynamn i Skinningsby) men  
 det var innan sandåkra var byggd upp. Den står där än som  
 jag tror oansänd i uter vingar men var mitt i sandåkra  
 o skymd, men vid sektion vingar innan några höga bus

7.

byggd i simstilet sig men från denna utrikts punkts lura  
de svängde sina vingar över smutstaken.

Helt osepulig bakom Franciskus skogar ligger så  
skeddets möllan i Skumpas och en annan del på en 7 km avstånd.  
Men det är med den som vet jag ej. I undviken kommer jag inte  
till några brann.

Brannarnas utseende och konstruktion. Förändringar  
De brannar som alltjämt är i bruk har en elektrisk  
driftkraft och att flera på brännarna är rektifiera  
färdig kraft genom inmonterade arfots generatorn.  
och en totala vängingar till elektrisk drift blev väng-  
arna o v d annat som länd till inddieter överflödigt  
i vängarna monterades mer. Många brannar försvunnit  
helt, och i Skumpas H-Böras i Gårdstier brannar  
finns dock fortfarande kvar som ena. De har på både  
dessa ställen varit utfyllt med en jordbög som utgjort  
regellarna i gästerna för en endast varit mycket vid  
närheten. Skumpas och de andra möllans fot var en

ansettigare sätt o vrentigt hög o väl uppförd o stolt kron  
i flera än ofta det krämer. Tigits ner men om blev till sin  
maktadom. Den stid mitt i vägen mellan Skurups i Börs  
kyrksbyar. Där var ett mindre rum ja vändes utom i nord  
Sardåken mellan användes kanske om något slag magasin  
eller kan användas så ändra till o användas, nog endast där  
att det är arbetsamt tididande i intet försumat att  
vidja upp plater, några närmare mark är ja inte att  
vinna, men där de ståt i vägen för trafiken har man  
ja varit nödsakad att vidja upp när rationalisering  
o ögrasendet så fördröde.

Vad som menas med skallkvam vet jag ej men att den  
krämer med vad man kan kalla "nån - jali" mörk  
där tyglet dras med vatten under på eller på punkt  
så har det nog prunt sådana mindre krämer över  
till de namn i gårdar intill vattendrag där intet jali  
prunt är ganska vanlig. I socknen här ha vi Rönne  
o Linds mörke. Om mörkerna här: Lönnmörke, Rönne o Linds  
mörke.

om intet de alla rista äro ägts av Västby holms gods, in  
 är uttryck på den från Västby holms i sin i mari - ängen ö  
 dessa gårdar ha varit användbara, skall enligt äldre  
 uppgifter haft andra namn än dessa, jag vet inte vilka  
 som är påkläd, då de nämnas är vid det ene i en vid  
 det andra namnet i handlingar i uppgifter. De skall  
 nämligen en gång fått namn efter herrskapets barn i  
 Västbyholm & kallats Konrads mölla, Kristians mölla  
 i Laure-mölla, namn som ännu fullt varit utm Lauremølle.  
 Behållande vatten bevarades utseende med driskraft  
 i dammarläggningar har jag såhelt på flera år redan  
 medan jag ännu hade de gamla att tillgå utfört be-  
 stämningar i beskrivning på arkiven i Lund, kanske va-  
 det någon betydelsefulla på Lunds mäsarkivet i sam-  
 band med namn i deras förgelikt om konsten i målning  
 kanske också på folkminnets arkivet. Inomdigt var  
 det likt den bevarade möllan i Phallstorp. Minnige  
 mer här i Lauremølle om konsten sammanbyggd med

brunnings- och ekonomibyggnaderna i med en mindre vinkel  
inåt mot gäddan i stora utrymmen än den varit i Praktiska  
Taksamlingen och den delen av huset som utgjorde brunn-  
nen var betydligt längre men ändå sammanhängande  
med denna delvis. Liknande har förhållandet varit i  
Stumka malla men där var brunnarna vid brunnstängarna  
en ända ej i någon vinkel förut; där som i Stumka  
fanns i i låge form och en förhållande hörsittelse;  
dess brunnstängarna (se förut insamt foto av lågen i  
i arkivet), något som ej annars var brukligt när de  
stolparna annars vanligen vilade direkt på grundens stena.  
Det förhölls också stabilitet över med till, hus med  
brunnverk, då det händes i hela huset när brunnarna  
var i gång.

Om stubbsmärkan vet jag inte annat än att en  
stubbsmärka var en stubbsmärka. Den stod på sin fullt  
rymliga ställe i vreds i vind från sin flyttbords ställning  
på marken i mullens ställe i nedre utvändiga trappa. Någon

"Kjöl" har jag aldrig varit nämndas när. Men den var utställd  
i Källstorp då var nog den som kallades "Kallstorpens skild-  
ning" från under. Ja något såhär var jag var endast 6-7 år  
gammal när jag var såhär i minns endast att den  
var ett stort jämliket utvändigt upptill med kuggar  
i att det grässlade när man drog i en kedja o bjulst  
gick runt. Om det var det hockande ljud den gav ifrån  
sig som gick uppför till namnet vet jag inte.  
Om kätterna präntats på holländarna vet jag inte  
mer. Inte att de varit fallet.

Kätterna på de yngre holländarna i Källstorp o Bo-  
torp, som byggts samtidigt på 1850-60 talet, några ha angivits  
1848 men gamla personer som det var renare, äro macka-  
re liksom framman i sin helhet än vad den gamla Käll-  
storpens var som byggts redan 1785 men det kom ju sen på  
att den renare var mycket större i både 3 par stens mät-  
de andra 2 par i ännu hade imedling placerad på helt  
annat sätt, men det kom nog också varit så att varje enskild

smalle byggare hade nästan stil som han följde i jag ten att  
 man kan man sig en kramo efteråt kunde se vem som upp-  
 fört den på den tiden när man ännu hade riktigt med  
 arkivningsmaterial att tillgå i både till krambyggarna.  
 Jag är inte kompetent att att gå in i detaljer här  
 men jag kan flera gånger varit uppe i dessa verktyg  
 med den ännu var i gång i bet till de var helt olika  
 inredda. Så upp till hela första loftet på Skumpmattan  
 av kramarna i sidan som skulle malas liksom den högs  
 upp på andra loftet där bingarna fanns i malden. Togs  
 ut i en ardelning i rjåva den regeliga stien vid en  
 riden, vid den andra en en annan liten kumman, första  
 gånge fanns här vid båda sidor. I kramstyg i Skump-  
 mattorna däremot togs malden ut på första loftet där  
 det också fanns plats för krossen i malen i omalen sid,  
 ofta med regelbana till hjälp i kramstyg där denna var  
 av trä. Kramarna var här högs upp i det liksom sidan  
 vidare på första loftet när den lades där i direkt på



skjutet. När det någon enstaka gång kunde tynda ut  
det var ledigt. Men var foten öppen åt sidan, i ord en  
vidan av lönstrups mottar, som jag känner bäst till, var  
riktighet placerat. Längst upp var det endast en mjuk  
av träbjäl med bryggan av trä var påbörjad jag ej all  
tjänar yttre mig en.

Omgångarna = regelbarnna var jag redan nämnd i  
fot om. De var helt olika även på i övrigt lika komma  
s. s. Borsups i lönstrups kom var som byggts samtidigt  
av samma bygg mestare. De måste därför inte ha in-  
gått i mätte byggarens arbete. I Borsups kom hade  
jorden utom på granit foten så ock Gärdsbros mottar.  
Lönstrups kom var regelbarn av trä med ricker samt  
om i med kolsten i stället som stödde mot foten till  
nere vid marken. I Borsups mottars mätte i övrigt  
många granit fot stötte, dessa stavar mot foten en  
gill bit från marken, men det måste ej på att ha en  
lig vinkel mot regelbarn som var av samma bredd i  
båda.

Skumpsmållan hade också ett mindre kugglijut uppe  
vid ställe-pullen = kättan med heds i sin vidning av  
denna där Bösups o Krustups brunnarna hade sin  
vänder björn, finns ännu kvar i den smala.

När vi den i den äldsta mållan som hade regelbena  
av trä o hade haft det på en björn, det bevisas av finsten  
i granitmurar, medan de yngre hade omväxlande trä-  
eller jernbena.

Om man med skumklocka menar den smista typen av  
halkändare så är de såhär yngre än de större åtmin-  
stone de jag känner till o de ha vad jag vet byggts  
av timmerträn i stället för de äldres murade stenar  
de som byggts den specialiserat sig på brunnbygga på  
f.o.m. av egen vjäte. Den lilla i Torsjö har till byggt  
av en enkel byggd mackare-timmerman m.m. Johan  
Hansson i Åkersby på gårdsegarens iakttagelse i denna  
man hade till på några år sedan. Den lilla Bösupsmållan  
som man fot o i alla infaller vara en riktig beaktande i

minnen för mig än också "kunnagjord" under senare del  
av 1800-talet då gården där idag är en Per Christensson  
s. vidare av denna burs. Odet kan sigts att det blev  
mer mat på denna än på 1900-talet ut undvika  
matta än på den stora Aspr-mattan.

16.

Jag såg den vackert grova o kraftiga inredningen till  
barnsrummet när denna var i ren o det såg ut  
som om den intressanta ekta används till såväl  
stomme in inredning men till kuggar användes all-  
tid vit bok. Det är värt o gott välbart till som när-  
skild lampa sig till kuggar o gånge arbete. I de  
ynge kvinnorna kan jag till både ek bok o nog  
över något ark till inredning o för till stommens  
frästaget kan väl allt in egenskap av regel, härd-  
het, okenagonten att besta sig o bli smett som väntat  
o mer färdkraft mot mask o rötter. Vingar är jäm. Men  
jag aldrig varit nämner. Om vingarnas gång undras  
eller motbels återkommer jag i annat sammanhang.

När ofta man justerade vingarna vet jag inte men väl  
att man måste hålla noga reda på deras vällfasthet,  
skulle en vinge eller del därav falla ner kunde det gälla  
livet för både människor i djur då det var lösligt. Tu-  
gub till boar manna i det nästan alltid var nog, när-  
heten.

Lignade härmer jag inte till man om en nyotaren lät  
konvingarna guida ner = skutta motkom så att vinger-  
na kom att övergå från plus- + till multiplus-timo-  
tecker = X så kunde man ta det som en signal om att  
isbräcken var i antågande för nyotaren. Gas noga akt  
på tecknen: vänder i vind i man kunde också leta på den  
i blick det isbräcket att mollevingarna drog medt kunde  
man vara säker om att nyotaren inte var hemma men  
shyade de hem i stället om den först var riktigt. Just  
vidarekomma kan ju varit särskilt skatta för isbolog  
och också lönstrops motkom där isbräcket drog sig en flug  
och en ge dock utan att tända i kolat hä i målet kvar till

Facktermer som gjättschare, gjätsdjur i byg-  
vart känner jag inte till men väl att man sätter till  
insättningar som gjorde att möllan höll sig gjäts  
i vänds gjäts reglade på. Pöden är (eller var?) en brann  
i Espr i kruske finns det också på närmare till jag  
jag ej vet något därom så vet jag inte alls om  
det är med brannen i Tullstorp/Ästerike.

Om olika typer av brann regel vet jag inte. Lars Ohlsson  
som i Tullstorp rydde gjäts sine regel av kört brannsvio  
(stannsvio) och beklagade sig för det blev dyrt i sin tid när  
säden var blev allt dyrare och allt värre att få. Jag vet ej  
heller när jämarelar började användas endast att den  
rösta trämedel av ek lades upp på Tullstorps brann  
omkr. 1915-18, och på 1940-talet ersattes med den jämarel  
som blev ledig när Brodda-möllan kom att drivas  
elektriskt i bygarna där Torg ner. Därifrån hade man  
träcell lags upp på Tullstorps brann omkr. 1900 då  
det beskrevs som ett helt företag när en bondskjuts hämtade

den tunga ekstocken i Yornnarp i Skinnunge med löst  
o vagn o den wassades till i hängande ställning på plattan  
så den skulle kunna att vila absolut rätt i sitt läge i  
motteligheten, därpå berodde det om krammen kom att gå  
jämnt eller ej. Den vissades då upp handkraften med  
hjälps av unga stachs karlar i grannskapet bland  
dem också kom som blivit min make. Han kom berättade  
om hur man grannat o vänt det var att dra upp den tunga  
bjässen o passa in den i sitt läge o om krambyggarens  
gärdighet att sörja till den hängande axeln. Denne  
krambyggare som stod för detta arbete då, 1900, var som  
till den som byggde krammen o han hette Lihorn Jodan  
Lars Larsson från Ånåströ under Väda, var en kram-  
byggarsläkt. Då var det yrke som gick i arv. Dessa  
krambyggare upptäckte intetstämde med krambyggare  
i reparationer av krammen i de lön med ännu alla föne  
så ja till vist att den måste tunga långt i fristig.  
Nu sedan krambyggarsläkt var också den Blomström från

Blontarp som utförde arbetet i Pöms tryck när den andra  
ackn. lades upp 1915-18? Pöms större repar. timmer o upp-  
läggande är jämaveterna i Pöms tryck som utförde o konstru-  
gare på ~~Tomell~~ Tomell.

Mycket lades samtidigt med den sistnämnda i Pöms  
tryck även upp på Pöms möllan när den utförde  
arbetet av byggmästare Kändén i Pöms, då många  
nyfikna o en del hjälpare var med.

Jag minns att jag som 7-8 åring skickades till Låne-  
milla vattenkvarn där intill för att hämta "giftgryn" =  
vete gift matas ut vete, men som vi inte var kunde den  
och det endast såldes åt kunder, det var inte många som såld  
vete på 1890-talet, fick grannarna barn om de behövde  
mycket i stora affärer, att jag så inte förstod bättre än  
att jag tog på mig en hand o mjölkarna tillde mig på  
mycket i en annan sak, mjölkarna höll mig udda på in  
Bundhög. Også är detta visat att man hade efterlyst  
matgryn o rikta där då. Också kom man till till hinda

30.

gynn är för Händelser ganska i en sammanhängande  
härskarna är senare inkommande. För att komma måla  
gynn måste det också finnas rikter och alla former såväl  
skal- gynn i rikter och Lärnollen för rikter och i rikter  
långt därifrån. Om rikter och i rikter och i rikter  
kommer där i då fick man tog en rikter och i rikter  
för beaktning till rikter och i rikter och i rikter  
sig i rikter och i rikter och i rikter och i rikter  
övertagande i rikter och i rikter och i rikter och i rikter  
man skulle på rikter och i rikter. Det var visst inte alla  
holländare i rikter och i rikter och i rikter och i rikter  
utan där sedan finns tog rikter och i rikter och i rikter  
när det kunde vara utan att det rikter och i rikter och i rikter  
holländare måla en rikter och i rikter och i rikter och i rikter  
för gynn i rikter och i rikter och i rikter och i rikter  
kommer för dess rikter och i rikter och i rikter och i rikter  
när det var i rikter och i rikter och i rikter och i rikter  
då kan också mer av rikter och i rikter och i rikter och i rikter

21.



Om krossarna kom till något år in på 1900-talet? Och  
om alla krossar kom o det blev det också, jag tror näs-  
tan säga med säkerhet att låta mala krossarna som  
som skaldes o pressades i krossen till jätte-gryn, som  
som mycket mera tillhölls än de mindre grynerna. Mycket  
vanligt under tiden omkring 1910 o in på 1920-talet. Om  
mjölkarna använde mala gryn eller rikta mjölk samlade.  
Man klet på att man kunde skicka denna mättning i en  
följel när man donerade sen o i skick, vilket var en en-  
ständig procedur, en kross som en i gång var inte vä-  
gen riktig mätning, det ryktes grannligen på rikta  
i mjölkstuter när den ståt använde en längre tid, den  
blev alldeles död av mjölk, damm o spindlar o färdigt  
därav var ju också ganska omtaligt material. Om man  
fick mala gryn o mjölk fick man åter över grynsmjölk  
som siktats från grynerna o bli o sådär så att man kunde  
något kunde kontrollera rikta.

Sen nog sedan framgått lig krossarna här till o

fäst det tidvis kunde uppstå stridning i malningen  
vid vattenlostat på vattenkrasummas del o i midstilla  
på de andra när alla skulle ha malat o. s. s. när man  
fäkt tvärbat så vidde ändå en vis brukarens om  
hundraa mijöarna emellan helst sedan dessa  
blivit ägare till dessa. Den mijöare som först fick  
kross eller annan utrustning som inte alla hade kunde  
dämed utföra nya komdu. Färdig om den vinnlade  
sig om att mala brödsäcken en gång mera i ja finare  
mijöl. För den som blev efter i utveckling en gick det så  
gärnings först tillbaka när komman blev allt mer  
överflödiga o driften var sig inte sedan omkretsade.  
Blev mång dubblade, en hushållare blev på den att liks  
i ständ när den inte kunde håller ständigt i gång,  
allt gick så fort åt. Bondarna kom att mala gröpe o  
kross hemma o bröd o gunga böjtes o på en mottar av  
1920-talet var nästan ingen gunga kvar eller rikt varit  
i bruk i de kvarnar som helst driften i gång senare.

Praxis som dragits av bristen på man jag inte till  
mer en liten mått med enger som på en verktygs  
eller en tvärbankstrukturer på taket eller pistier  
med avledning på kraftöverföringen till utklare  
maskiner, kvar, trishack, svar o. d. kan det komma  
flera i orden.

Vad jag vet om brunnens inredning kan jag sedan  
medfickat o vill endast tillägga att konstnären i  
Bosarp brunn var exakt lika inredda o byggda som  
tidigare av samme Lars Larsson i Industrin o när  
de båda möllorna skulle byggas skulle han ha kallat  
vad med mannarna kan byggde ut, Ola Benson i  
Bosarp o Lars Larsson i Konstnär att kan skulle  
bygga den precis lika stora men ändå helt olika  
och de så kan färdiga o sätter i gång svänge möllan  
i Konstnär sina vingar rätt om man den i Bosarp  
mängder sina övrigt o möllebyggarna hade varit  
vader, vad det gäller vet jag inte.

Krambyggare. Om krambyggare har jag sedan  
männat det mest jag kan. Jag tror att det varit en  
trionde ykhe i att krambyggare varit en aktad i  
respekterad man, under tiden 1840-70 som byggare  
av nya hus. Flyttande av äldre i snare under  
till 1920 talit var det fåtal som ännu fanns kvar  
anlita för reparationer, alltså har det varit gott om  
arbete för dem hela tiden. De ha tagit jämfördesvis  
bra betalt för sitt arbete därför att konkurrensen varit  
så ringa. Bland annat i Buntorp, Lars Larsson  
i Skudskär, en som jag inte kan namn på i Tomelilla  
samt en Vickström som jag inte vet var han fönt varit  
som på gamla dagar. Jag var på 1887 skugg i brida  
år 1900 kunde inte för en anst 1910 är de jag vet om.  
Så har också andra kommit uppe med snälle byggare  
reparationer ja även vändiga husen som inte varit  
ykesman alls har byggt mindre hus som av träl  
där typ, jag kan nämna Jacobson i Skustv, Vickström

Jon riste ägarer av kvarnen i Håslö-Börsarp. Yngre  
Hedén var en ung man som för övertigandet av denna  
kvarnändare inte uppsat med vare sig möllan eller  
malning eller var ghesminkare men han byggde  
ändå en ny mölla i lyckades bra därmed, något som  
frånade många. När utskäljer för viddluft, vingar,  
axel o allt annat som kunde den monterades nu  
på den nk. Händänsa möllan i Skarps köping 1936  
bjöte han detta o monterade i egen regi o mest på  
egen hand ja utan nämmand hjälp upp detta på sin  
mölla där han pris tagit nu den gamla inredningen.  
en riktig bedrift tyckte man, o det blev helt nytt  
i trycken där allt lyckades o gick bra o efter denna  
operationen kom också Börsarp möllan att gå åt rätt  
mål. Det var som nämnd på sent om 1936 o det dröjde  
inte mer än några år för att möllan blev helt överfö-  
dig då Grederna mol hjälps in på dessid o ingen  
bedragsmannat mer i påga att på måla Mjölkaren.

26.

sålde det måbruk som skölldes ifrån gården o bebyggda  
när möllan såldes omkr 1915. De mörka har offrat så  
mycket arbete på res har själv 1944 o endast jodhu-  
len som omstaten föter finns nu som o Eledin är laktör  
här på annan st, i Skinnunge.

De riktiga krambyggarna betrodde såhelt inte nyss  
med annat arbete om krambygge då de måste hela  
tidna tingas långt i framt. De var vanliga personer o den  
nyss ganska timen lärde ut om äldre.

Vid nybygge hade de ginstis och sågna med hjälpare  
men även den frk de arbetade ut fick bistå o det var  
såhelt endast själva krambyggarna de befattade sig  
med. Stenarbetet med grund o fot kunde inte det. Det skulle  
vara färdigt när möllebyggarna truddet till, det visade de  
olika förtställningarna med regelbara av trä o jod på papper  
på samma gång. Lappfärdiga krammar med samma mönstre o.  
Loven Traps o H. Borsups.

Skinnungs möllan som också kallats på öfverblevna möllan

därför att han litit uppfrå den tredje de gamla allmänna vara  
den äldsta i landet men så skall ju inte vara fallet, det skall  
ju finnas någon som är beredd att bygga om än uppfrå före 1785  
1785 är nämligen denna brans byggmästare. Men den var den främsta  
i orten o. Rätger chocklear var en frögångsman även på detta  
område. Den måste ju ha uppfrått av utländska bransbyggare  
då det ju inte då kunde finnas någon inhemsk så väsentligt  
som holländare skall jag säga stolta villkor. Godt betalt ar-  
bete har dessa arbetare utfört det kunde man se o. det stod  
sig väl genom tiderna men som är det helt utplånat.

Såhär gick de riktiga bransbyggarna, yttres männen efter  
bestämda mått när de byggde en brans vilken vet jag inte  
mer man utgick ju på mått efter som många par stensar  
som skulle rymmas. Efter sådana mått byggde såhär  
Blennsarna o. Larssonerna sine bransar om man mer und-  
taket om en brans kan man i första hand nämna centalet par  
stensar. Vid extensjonen beträffa kunde såhär de gamla  
se vilken byggmästare som uppfrått den om eller den andra

kransen ö de som vidare byggit mindre kranar utan att vara  
kvalificerade mätte byggarna kan jämföras med de som  
träffade mätte, det märkliga ö exterioren öggrat mätten  
därefter de ären de varit proportionerliga.

Skaderiseringen och mycket har beträffande kranens inre  
spänst varit nödvärns egen anslutningen redan kan bli  
vit ägare till kranen ö de kan komma till för att tjunga  
kranarna så vad jag fört minnet dörra. De förbättrings  
som skett för kranens drift kan jag också säga för att jag  
mer stöds: drift, fotogenmotorer ö elektrisk drift  
den för kranens drift med vinddrift ö vattenkraften  
den vidare i stället för både dessa diomedel. Förbättr-  
ingarna som gällde att kalla kranarna i vind ö jäse-  
ling öd av sig för att spara den manliga kraften. Vinden  
är ja mycket opålitlig ö vindstilla var mycket ofta och  
till stagnation med åtföljande logning av kranarna  
kan i obehagliga men nödvärns var helt beroende av  
vinden. Blad man måld för vatten ö såg den gå en kort



Dämed så trädde alla som hade mött där ut det var deras  
 spammål som kom igång & kunde så på flera prigrar  
 på att hämta, kunde hämta flera gånger & vad man  
 som var vanligast hade inte hade telefon i inte möbler  
 heller. Man kunde också på låna bröd om det gällde bröd-  
 spammål, många imitationsmörmet som den som inte  
 är insatt där kan tänka sig på i men som en annan  
 varit med om. Därför inmontade Lars Olsson i Pomtroy  
 & många med barnen under det första decenniet av 1900-  
 talet fotogenmotorer, i Pomtroy placerad, ett litet te-  
 gellens inlita möllan & med en utfrändig ren mellan  
 motor i mölla, i gårdens bröds möllan imre i sjöarna  
 kvarnfröter. Det kunde möjligt på den att mala även  
 vid vindstilla, men de höll sig så vitt det var möjligt  
 hälet till vinddriften & ansåg den på både kraftigast &  
 billigast & minst besvärlig & belägenheten i bröjen där  
 det var rytt stred sig inte i längden & man sig med  
 hälet man slapp hålla vatten i gång. Det kom på också

frist bristidens intride en period då knappast drömmade  
fanns att på öda inhäddade också några år med mycket  
klen grida 1916-18 då inte mycket fanns att mala och  
all frimålning gick rakt på frimålningskont o all tukt  
målning gick bort. Likhet dåliga är på mjölkarna.

Omgångar till elektrisk drift o fullständigt stoppande  
av de delar av verktygen som hade med vinddrift  
att göra, det som alltid varit kostbarast på mjölkarna  
att under hålla i som allt efter som både material o  
arbetskraft blev allt mer bristande o vänt att upphöra.  
gynade framdrift. mindre lönsam var ett frimålning  
framsteg men så som njätor stafa åt de gamla tukt  
verktygen av vilhet nog de så var de blev överflödiga  
men frändarna som att njätor mala in på drifverken  
o berpa brist o gryn.

### Agare och organisation.

De verktygen som uppförts omkr. mittan av 1800-talet  
ha i regel, när de inte uppförts på godsens egen, uppförts

av de bondgårdens ägare & varv mark de byggts ö i  
tröjan, i denna ögades tid droits i denna ugj. sth  
ar en ar ägaren stidid mätte dräng, nog mest lön de  
bonden sig Tullen, men redan med den efterföljande gene-  
rationen, omkr. 1880 tals, brändes blor kvarnarna ut-  
omverdirekte till mjölkare som i sin tur anställde en  
mjölkare, kompetent eller i lära. På blor kvarnarna  
från eller senare sålde till någon mjölkare med kus  
som blivit uppfäst eller uppfäst de ö en ston eller mindre  
jordbit mellan 6-1/2 tld. Dessa värlingar har fört-  
gits mellan 1880 tals ö bråk 1915 behållande de nä-  
maste kvarnarna kvar.

För att i någon mån belysa hur det kunde gå till  
vår ett par kvarnar av liknande typ som till vill jag  
 återge vad gamla berättat där om:

Vid den tiden då dessa kvarnar byggdes, den har ej  
exakt bestämmas men de gamla jag jagat har troat  
det var på 1860 tals, en uppgift säger ju redan 1848 men

det vill de gamla kneppan gräta, ägdes numera  
Börsens gård, på vars ägor den ene möllan ligger, ar  
Ola Olsson. Han brukade den p 1833 till 1844 o den  
gård i Ponsby på vars ägor den andre möllan  
ligger (gården intill kyrkan) ägdes o brukades av Sven  
Larsson (som lämnade den till sin son Hans Ponsby  
1840). Samtidigt inbrukades en gård (som numera ägs  
av Per Larsson o Anders Olsson) av en Jönas Hansson.  
Då var ortens tingsställe förlagt till Studsvärd o dessa  
männor var nämnde man när kommunen blev byggd.  
Man får nu också komma ikig åt brannbyggaren Lars  
Larsson också bodde i Studsvärd. Där var p också  
gästgivergård där gubbarna samlades. Dessa bröder  
var eldige människor i sin ort. Några naturhistoriska  
föreg inte de endast söka återge detaljerna o utgång  
läget. Det berättas så att den nämnde Jönas Hansson  
i Studsvärd o Sven Larsson i Ponsby, Ola Olsson näm-  
nes inte vara det är ju kanske endast därför att det

skulle bli mottå oberende av de andras beslut. De  
tre munnarna rätt o resnerade en vilken av dem  
som skulle bygga mottå på sin gård men de kom  
inte till något bestämt resultat. Men så sått om  
det var, så de sin gamle sagos man, Peder Svane  
Larsson hört samman sten o där blev byggd  
mottå samtidigt med mottå i Hassle Boary.

Det skymtar nästan också att det var en "strömd"  
ett sätt att bräna i med krämen och ett varaktigt  
minnes märke över sig i åren. P. a. o. en midsomst  
dette kräim byggande. Något särskilt stort behov  
av så många krämar kunde ja inte ha förekommit  
innan man på 1880 talet mer allmänt sörgt på  
väg och bilisk till animalisk produktion. Inom hätt  
man knappast var mer än till husbehov i hemmet  
var ja o fick intet kraftfoder det var endast väster-  
na o de yngre av dessa fick sålva hel ~~en~~ ~~en~~ ~~en~~ de äldre  
fick något gräse, eftersom så ja krämanas mjöl

ö grupper för muskällor som ju förstär van ströka. Spram  
måla såldes ju hel i det var en ringa del bruden behövt  
för eget bruk. Men kan man undra vad alla dessa väder-  
krasmar kunde ha att göra före 1840-80 talet, välet  
om de kommit till redan 1848. Agamas långa o  
sammanfallande immetens ar resp. gälden gör ju att  
man inte kan dra någon slutsats av detta beträffande  
byggandes ända mer det som väl knappast tvilit att  
de var unga när de var nämnda men på den tiden.  
Organisationen av byggandet tycks så det som innebär  
att dröja ha vidat på så stora bolagen som bygga  
inte de så bygger jag för den skull byggar antingen  
det betror den ej - man får komma till att vatten-  
krasmar de i dessa tider tätt o var väl nöjda.  
På en förhållande till, dessa kända fall.  
Förstings krassa användes ut när Hans som  
var yngre till gälden, kvar o på 1890 talet immetens  
den ar samma utjämrare - lantbrukare som hade Lön  
mål

på vreden från Västerholm hade löst ut och som blev den siste  
mjölnaren där, Anders Andersson. Denne man hade flera  
starka söner och såsom mörtlar ut till krammen i läsa  
En av dessa söner blev vid mjölnargården en tid som  
Pär Andersson skötte krammen i Svenstrup en tid på 1890  
talet och övertog sedan Sandiska möllan i Krums häring  
som de endast var ett mindre stations samhäll som inte  
vänt ut över krammen. Där efter var något för reholshjäl  
övertogs Svenstrups möllan med hus och en liten ört jänd  
av Lars Olsson som frukt något till värd mörtlar  
i Läsa mölla och som var bröddig från Tommelide och född i  
mjölnarkem. Ägaren av krammen Hans Jansson dog  
1894 och det var hans stedbarn som sålde krammen till  
Lars Olsson. Denne dros krammen med hjälp av  
mörtlarven till sin död 1944 alltså i över 40 år och hela  
den tid krammen varit mjölnarens ägo och sedan dess har  
sörelsen legat nere, och som var visserligen en upplaga  
om jän men utöver i dåligt skick och i skatta och för

kostbara att reparera med hussaga till den lille mäd-  
 ren kunde vara att jämföra. På stället som denna mätte  
 på gränsen mellan vatten i inte bara, ivarslutet hussaga.  
 Men det här börjar varit med Hassle-Bösars fram-  
 vet jag inte med säkerhet hur länge den drivits i  
 gårdsgårdens regi men det kan nog varit litet dant,  
 under första gårdens tid, Olof Olsson dog 1874 i år  
 1882-83 och 84 innehades mätten av min mors syster  
 Mogens studens på anord, han ägde de en mätte-  
 g. långt från kusten i korta stund med hjälp av en  
 fullt kunnig mättever. När hans unga bror dog  
 efter endast ett år lämnade han platsen i övertog en  
 bror i armar och det kan efter kort tid dog redan  
 han träffats av en brorunge. Sedan innehades Bösars  
 mätten av olika ärendatörer som bodde i en hus nära  
 västra till den staden från gården tillika med  
 några tunnland jord valpi som byggdes i en mätte-  
 bildades omkr 1915 då gården också gick ut stället.



Den främst nämnde Hugo Eledin var den andre (alla tre) ägaren till kvarnen i den riste vijösnaren där i hem  
skotte och jag vet kvarnverksamheten. Det var dessa  
tider, man kom ju nästan sigg Trillingkvarnens lustrin. o  
och jag vet därom o jag har alltid varit mitt emellan dem  
o det var de kvarnar vi anlätat i minna hem under tiden  
från 1890 Taktis bröjen (Eled. Bösen) o till 1940 Taktis bröjen  
(Frustrypsnar skelskifte).

Phurms- mörkan eller Mochlevarns mörkan skiljer sig från  
de andra och så i det hänseende att den till rönningen  
ägar en ägaren till gårdar. Benkards is o kelt. Tiden  
vart utarmad och den var från bröjen varit om-  
ter till rönningen i intet alls skett. Menste kan  
gamla handlingar som jag ja inte har tillgång till upplys-  
därom, jag har ju inte vet framt att gå ofta men Rutge  
och de kan här säkert lätit bygga mörkan. In att alla  
bänder däromkring ja kanste från alla Phurms o byar  
skulle ha lika mycket som den var den byggdes på en

Gammal stuttmöteplats, i Gården var säker följt  
hjälpa till alla med framförelse, i bitande av sten till  
föter o usg ännu med uppförande av dörren o en rum av  
Medlemmarnas rum var säker också personligen sett till  
att allt blev väl gjort o rättvist fördelat; så det var hem  
i allt som gällde deras bänder. Ett dörren verkade  
uppförda är ju ett bevis till de många andra på deras fram-  
rythet. Det har ju varit ömsesidigt med deras uppför-  
ning av bänderna på bygarna o de i ett sammanhang  
uttagda gårdsgårdarna. Tutea mötten var legat på lita  
gård som till de bänder var bestod av 3 längor men redan  
för minsta till ett bestod av (ca 1910), där bodde  
mellan 5 o 6 st. folk o 2 Ben handrade.  
På Gården Wedmans hustru var upskrift av Hovmester  
sälver 1884 finns också ett extra bånd utmärkt just där  
hvar den legat o där, intill gränsen till lilla Båsen  
har säker också något jnd bänder över närliggande  
delar des upp i mängd om c:a 80 till o gårdar om 1/2 mil -

Lilla örnblomma jättar ingår även i vår egen mark vid grän-  
 sen Skump - Hassle Borsaga - Porsrup. & Bernhardsens ma-  
 tieller mer än 86 Tlel även om man från rikens den  
 mark som står under vattnen när den skiftade Hansh-  
 ten denna jätt varit förbund med mollen? Gården  
 Bernhardsens som ja nu utgöres av ett helt momtal  
 n: 14-15 Skump. Den från Gården varit 2 gårdar med  
 var sitt rummet som de andra gårdarna i gården n: 15  
 Den varit belägen mellan den nuvarande gården &  
 den sk. Dalalids vägen mot Delala = n: 12 & vidare  
 mot Skivarp. Det vet jag med absolut säkerhet då  
 min mors farfar föddes där 1818 då denna gård  
 ägdes av hans farfar Per Larssons fader Lars Persson.  
 Det dröjde dock inte länge för en denna Lars Persson  
 satte som trappare på ett litet trapp med en bystol  
 på den sk. Fillerströcken med hovinshylde ut  
 vid Fillerströ gård eller kanske var det då ännu vid  
 Annord gård. Redan då blev nog denna gård stogen

41.

till Bernhard som i tid de gamla minnen kunde komma  
 man som legat på motbatta riden om gärdar i stället  
 har något samman med det andra. Till Bernhard så  
 det blev en stina gärd jämfört med de andra. Detta var  
 i stället för att inte komma i detta sammanhang, jag  
 har också tagit det med stället att man inte ska  
 ta för givet att Bernhard som på bron varit någon  
 stina gärd med tillhörande boam. Vid Skumpas mölla  
 pröfde vid jag vet inga stina prövningar beträffande  
 drivkraften men vet de reparationer och prövningar  
 som blev behöriga. Den hade också ett hjul med kedja  
 uppe vid "polen" i vid hamnen där de två stina  
 vreds i rind med väderyr. Stiga utvändigt placera  
 stigen moten kunde helt enkelt inte i plats de stina  
 låg i stället med vigen moten. Stiga på Skumpas  
 bogs fortsättning mot H-Bosarna by är inte utmärkt  
 på Madmans karta men den finns där. En detalj av Ma-  
 mans karta, rida delen om infier 2:10 är alltså en gärd.

Förmodligen att tillgä. för man ge akt på att en man ville  
 ha väderstrecken gersgräskt rätt så man kan se de  
 rakst men för man se till att vägen från Kungälv by till  
 Kläby länkar sig för vägen den går i riktning öst-väst.  
 Den vägen som pekar väst mot en äger av oss o mitt  
 därifrån i riktning öst-und-öst vid riken gränser till  
 2-Börsby lög den gamla Skarpsmölle. Gamla lög  
 o pott vman planteringen. Kungälv vänta upp sedan  
 blev det ofta så att nybörjaren den bekogade sig över att  
 hans mölla inte kunde gå in i regeln så de var betögen  
 o fullt nyttiga på honom, möllans i Kungälv Börsby  
 Gårds för o Barmen vängde sina vingar på fullt, de  
 ville pröva om de är en rik kate vilken sig ganska  
 knutit ut därifrån. Det var en bekogade jag från  
 kinden när jag var där med mölla på våra grannar  
 under möllans riste skede då den möllan är en  
 Lars Blomson som redan, sig om 1915? överförd  
 vads möllan o nu är den redan flera år tillbak, om Möllan  
 möllan

ämnar är i gång vet jag inte mer. Men inte att de är färdiga  
De ägdes i bruket i samband med ett lantbruk under  
många år omhändertaget av en hustru Kihlström. Nyare  
uppgift: den var i bruk sedan vid början av 1940-talet.

Husets målning var nog i gång någon kort tid efter Lars  
slutnings tid då man den står stilla i flera år innan den  
reos 1925, för flera år senare.

Vattenkranen i husets målning är beskriven i sina sten-  
kens beskrivning av "Lars gårdar i Wemmen lags län" &  
därmed är endast att tillägga att utrymmet närmast  
den varit något större beträffande vattnet kranen delar  
& takresningen betydligt längre över denna del av  
byggnadens längd är en reduktion. I teckning  
visar de i förminskad skala medning om på skulptur  
målning måste ha plats där i texten står på och där den  
längre takresningen om nämnd. På den taket och längt  
över det andra rummet hängande taket i Länsmåla.  
På något mera om Länsmåla som var på 1800-talet

var uten mest anlitsde Det som molleskjutsen från  
 alla käll, långt bort från Gårdsbros västra utkan,  
 på ena delen av Skumpen och på den andra från Skumpen.  
 Där fick också många av de blivande nybörjarna i bet-  
 länderna sin utbildning som mollesven - molleding.  
 Den färdig nämnde Anders Andersson som hade kvar  
 sin gård med c: 420 töl åker i ång, använde under  
 Kåstygkolm (som ägde gårdarna med jord intill en m-  
 stign utrypp på Kåstygkolms riv till Glassk-Börsens gränd)  
 från 1860 tal till till sin död i början av 900 talen. När  
 mest staten av denna länja period inget av hans svär  
 hade lust att stanna vid platser utan alla utom de  
 nämnde. Per Andersson som de inne hade Pundiken -  
 mörkan överstg stöne gårdar i sin innehavare av  
 Län villen som till molledes drifts. Delegren den  
 nya innehavaren var i början lite på eget bruk  
 men mest av oss detta, som i början var i samma på vatten  
 en också på tappet i början då så var det som

och sammanbyggda bingor; chonni-lägnar med  
en lill. inkelbyggnad en mät möllegård en mät  
brunn och Takstolen blev lika hög där. Där var brödfärd-  
legentheten så intimt förknippad med brunnen att man  
kunde komma från baks och delningar direkt in på brunnen.  
Då hade endast ett par år före juliet byggts ut i ce-  
ment i trappan från våra meter höga Trappas uträ-  
s cementbänk vid denna bunnens fäste. Först hade  
vattnet vältrat sig ned på ett plank plank och i "slusen"  
Dummbuchan och på en bänk i vattnet innan det nådde  
julen. Det var dock ej endast med tanke på möllan  
Kärlbyholmens gods lät utprä detta arbete utan med  
tanke på att julen skulle utnyttjas för skapande av  
elektrisk energi åt Kärlbyholm. Kärlbygård. Ett  
svårt arbete var dock att vattnet vid bunn kunde  
tränga och så kom också något annat man fick elektrisk  
energi att tillgå från annat håll. Trakten blev all-  
män elektrifierad då den stora vatten byggdes ut



Si författaren det projektet. Lärsmålla blev en vanlig  
 bondgård men med ett ovanligt tige i en djup skänning  
 i Trehörnen - med vitt tidvis ganska mäktiga julk  
 I början av 1800-talet innehade Lärsmålla prästen en  
 vistelse med Isak; förnamnet det är vad jag vet om  
 studien studens' prästlära. Då dog nämligen ett par  
 gamla makar till efter varandra som innehade Hjärne-  
 berg intill Hjärneholm. Prästen öfverlämnade ett par  
 beakta i gifte hemmanvarande söner. Rutger Michelson  
 som ville ha nedlade prästlära i hemman i sitt gods  
 öfver ingrep i familjeförhållandena förskade dem då  
 att de skulle skaffe sig make inom viss  
 bestämd tid. Dessa kallar både inte varit på  
 hemmet så länge under tiden som de varit  
 des inför villkoret att enkingen gifte sig eller läm-  
 na gårdarna en god tid efter som en som att läm-  
 na på att han var en gift kvinna som han kunde  
 tänke sig som var make när han besökt prästen i Lär-  
 smålla.

Domme skulle han gilla. Fide blev red det i detta ärende  
fråga i fick ja. Detta blev jag först berättas om en  
frster dotter till en Toms Larsson född 1825. sid 1416 som  
var om till denna man Lars Tomsen. Där i denna kvinna  
kann finns en åhögna med initialerna B. G. P. D = Boel  
Tschetter 1805. det var den första från Länsvärde jag  
har nämnt. Alltså finns det vida ipå rättskriftnas i  
Länsvärde redan i början av 1800-talet. Det är det jag varit  
borta med denna berättelse som varit i tillfredställe.  
Länsvärdes innehållande under tiden från till dess tid  
vet jag inte riktigt om men det är ett namn på en man kan  
i grannskapet under tiden omkring eller något efter 1850  
som jag ofta i min barndom hörde de gamla nämna som  
hanske varit samman med Länsvärde men det är endast  
ett uttryck som mig. Jag vet ungefär vad alla inu  
kann är gårdarna nästan inget annat då men i den om  
det inga som hette Olof Tschetter, de gamla uttalade  
det som "Olof i sater". Någon innehållande av Länsvärde

minns jag däremot inte jag hört närmaas, det står öppet  
hinnke på just denna man. Isak kan ju heller inte varit  
något helt vanligt namn i när jag nu fick Isaks namn  
kännet till Sämsjölla genom den ovan citerade berättelsen  
och man ju gärna knöps samman dessa namn, helst  
som ju tiden stämme ganska väl. Skulle det stämma  
med verkliga förhållanden som jag ju inte alls kan gå i  
spår för skulle ju innebära att under 1800-talet till  
rocksåns slat bli blor.

Sämsjölla var för en bering byggd bndgård som  
alla andra med rikspost till gäddplanen men  
bakom denna i botten beringslängan finns mätte-  
gåsen. Där fanns merkan längst bort i botten där rik-  
fallet därade när vatten flöt i är var stort. Den var  
husen byggda i en mindre vinkel & taket betydligt  
någre. Vid beringslängans motalla vid öst väster  
till mätte dammen högt upp i jämförad med husens tak  
i söder höjde sig islänt till till husens höjd så ock

en stant i rum. I denna stant var så i understa kända  
sitt en halvög som tjänat som molleväg för muller  
västrikens som delvis igenväst & igen fylld. Där vid  
någon viden intill stanten ligger en liten lunge för mest  
lik ett av de gamla s. k. skammuckas som ofta fanns vid  
gårdarna, en väldigt mycket underhållen liten kornvik-  
lunga, klätt med väggstakar i kornvik. Den var  
sitt för tjänat som ställe för de mollehjulsans väster  
som blev långt bortifrån & måste stanna för att jäma-  
lit med sig hem. Vid borrhjuls langes yttersta änden,  
långt från molle var en belägen intill kornvickel-  
ning, var en mollekammare, bortom gårdens s. k. som-  
marstua & gårdens fristuga gick trån för langes med  
dörren ut båda gårdplanerna, så det var också be-  
kränt för mjölkaren att bjuda in till sig den hem-  
ville. Teckningar & foto finns såsom i arkivet & i Lunds-  
museums arkivet någon äldre byggnads teckning som jag gjort  
medan jag hade de gamla sagomännen att följande

I våra årlösten har förmitt ett påfläde med jäm-  
hälligt vatten med gamla till jämvalte på 1880-90  
talet när det var som mest "underskott" och "dricka  
brunn" var det många som kom till Låre på en dag-  
ligen förtära sina bestående glas därav. Någon brunn  
vet blev det dock aldrig utan man förmönade det  
pån skum, pån mitt kom intill vägen sågs då dag-  
ligen finbladade personer i detta område. Somma brunn-  
drickning utan utgående sällskapslin var dock endast för  
jumbilt några år och en uttrycker som endast berättar  
ett i stämles instuckat för som vattenet vann ut genom  
rögen såst men ännu på några år sedan visade en  
rand av vattfångst slumme i en rännil ut i en var  
plödd kom i pån i min ungdom kunde man sätta ett  
glas till i sig vatten i det i det hade jämsmak.

Detta om Låremåla.

Brännemåla i O. Wemmenhög har inte varit fram-  
annat än på eget bmk i tid jag vet mer den byggdes

folket at med turbin för elektrifiering av gårdar och  
 i Grönar av 1900-talet. Denna gård har nog varit släkt-  
 gård i en Turor-släkt men är nu i annan ägo i andra  
 namnet i gården som finns kvar ett hus och möbler.  
 Perseuslän i Porsboms nydiga län, grann-  
 till Bismarckslän är släktgård redan 1500-talet.  
 men är inte heller nu någon konstig eller mer än  
 den gamla turbin för utskande av elektrisk energi.  
 Men det är nu i dessa gårdar vet jag inte om de alla  
 jämte sjöarna försvinner nu med ljus i kraft eller är ut-  
 slutna till något men jag tror det senare är fellet.  
 Så åter är jag till holländarna i samma nägot om  
 Omnaps fram. Just det är inte mycket jag vet om den.  
 Den kan säkert ha varit till för samma sak som Pors-  
 boms i H-Börns kronor, kanske är den samtida med  
 den, i byggnaden på en ömses egen, till så gott som på  
 vagnen till den gård som annan hallo för tillägget.  
 I denna gård fanns för ca 40 år sedan, när en släkting var

min var inne hade den, i denna gårds boningslänga en  
kammare i länghus yttre ända som vette mot möllan en  
kammare som skulle ha varit möllkammar öfver på  
möllan sommen när lunden sjöts stått på kramon byggnaden i  
vålnade drängar. Vid den tid jag nämnde var möllan  
näst skild från gården öfver möllaren bodde i eget hus in-  
till krammen liksom i Lovestr. Då omkr: 1908-12 inne-  
hades denna mölla av en Axel Svensson som jag i den  
följande återkommer till. Det är vid jag vet om Örnepåren  
Att han jag samlat ett par mjölnarhämmer. Ett som jag  
har prytt samman, frukt om det ja till möllan. Lär  
i Lovestr som varit i den neddelat innehållande.

Ne gälla det den s.k. Lundehus-mölla. Prensens byggnad  
Av den denna hus var tidigare uppförd och lundens ägar  
Vid uppfarten till möllan som jag frukt berättat det  
lilla jag vet därom, ligger en gammal gård som  
ursprungligen varit en lundgård som senare var  
sammanfäst i ena upp om ändrats till enklare bostäder öf-

megen. Jag kan dock inte bröt benämningen möllgård  
 på denna gård åtminstone inte av den nyare generati-  
 onen men jag vill nämna att de gamla och den gamle  
 möllgården till skillnad från den nyare som ligger thal  
 intill den möllaren, borde vid rekultivering. Där  
 hade naturligen Per Andersson brädgård från Låre-  
 villa & förut under några år brukare av Lårestöps  
 skran under Lårestöpsarens regi till Låre-  
 stöps. Den enda fin att förut ha varit möllsom i Låre.  
 Per Andersson skotte med möllsoms ljust Lårestöps  
 mellan ett 10-tal år i det beaktas att en av Låre-  
 stöps rikt största möje i att svinga runt med prem-  
 ierarna, en ovanlig lek för en flicka, men vanligt  
 för pojkar & något som kunde locka den att välj sig  
 närens epke när deras hög lag åt det oöfverliga  
 den gemina lantbrukens arbets angående till kust-  
 vagnernas lust till sin manns liv, som jag.  
 Om det så en något annan möjligare något beaktas  
 tid



Vet jag inte men omkring 1900-12 övertogs den nyas  
 närmade Olof Svensson i Örnäs denna mottla o han  
 köpte också hela den del av den gamla möllgården  
 som ligger intill vid uppfarten till mottlan o byggde  
 ett nytt bryggerhus intill gatan i den gamla gårdens  
 gårds trätt o den gamla gården kom till i Örnäs mottla.  
 Där idkade han också mjölkhandel i en av de gamla  
 längarna o hans brorstr broder blev bageri o konditör  
 i den nya huset. Det var under Olof Svenssons tid  
 när som Ewens Eledin köpte attiraljer på vinddrift  
 o apterack i det på Bosupps mottlan o skriften omloade  
 på Lundahus mottlan som också den snart inte mer  
 blev lönsam. Olof Svensson var mjölk till ursaken  
 det visade sig att "mjölkhandel" i den närmade länge  
 mer också var till nytta åt Örnäs. Omkring mitten av  
 1940 talet var O.P. en gammal man som vistades på  
 ystet o lammade det o så är nog inte mer att säga  
 om denne keram som står där till nyare övergiven o  
 i inget.

Hyltebergskvamen är vad jag vet ännu i gång men ving-  
 lön i med elektrisk drift liksom Pressda kvamen.  
 Hyltebergskvamen var under den gångna delen av 1900-  
 Tallet innehaft av en August Persson. Till den har överlåt-  
 den åt en Mr John Persson 1936. Före 1906 innehades  
 den av en Jöns Ekström. Till den här ett smittbruk om  
 20-24 tld jmd. När han alltså smittbruket i kvamen i  
 hela tiden förblivit menade i kvamen han smittbruk  
 njöt av en smittbruk. Aug. Persson var en man som var  
 ganska mycket med i det kommunala livet bl. m. i  
 rikspolisstyrelsen o. annat liknande.  
 Merstär på Gårds förs kvamen. Den var uppförd på  
 mark som hörde till Kistby gård men tillhörde inte Kist-  
 byns gräns i den var gårdsets egendom. Tiderna  
 igenom o. användes tillika med det smittbruk som  
 hörde det som andra använde den. Den anlades av  
 gårdsets ärendatörerna ända från riksmens gränser. Den  
 kan ju ända till senare tid hela riksmens lyden under

Näsby holms gods i alla bönder samt anordnades i västra  
kransen. Lärsmåla i hölländaren. Gårdslov var kvar.  
men nu där & de som anlättes av folket där. Skut på  
dessa hölländaren. Tillkommer härmed jag inte mer jag  
skulle försöka mitta av 1800-talet mig gälla som på den  
likheten med de andra de uppförde var sten & kramfota  
muccis fika med den i Bönsp. men den fick ligga i stället  
på våren bym vid på mig ohärd tidpunkt & liksom  
fanns träs kvar. Jofogen urlos men den blev här  
placerad inne i mällesjöen. På 1860-talet innekades  
den av av Mats Esbjörnsson men var kvar kvar  
där & han länge kvar betide den vet jag ej mer sedan  
på 1880-talet & kanske något framt betide denna Es-  
björnsson på den gård i Lindby by som han ärvt  
den förärrat & som efter hans död övergick till hans  
barn & redan år 1930-talet gick under beteckning  
av Mats Esbjörnssons stiftelse. Sedan vet jag inte om  
dessa kvar var av Gårdslovs kvar på en mellan

1900-1910 i något längre fram då den innehåller en  
Anders Stedensson som samtidigt då var en gammal man  
som kunde ha haft kvar en längre. Därför brukades bron-  
nen av en Grönsom i så mycket de var en gammal  
en gång innan kvar en brann men en vänd i  
längre i 1930 talen där på att "moten sprack" i en vänd  
när uttryckte det vid eldsvådan. Toten finns i en  
Det var vad jag som meddelat om de kvar en jag  
kvar en något lite till i en Anders innehåller att  
det är en vänd uppgiften vet jag i en jag ej alltid fullt  
tillfredsställt vet jag också i en att de är osam-  
manhängande i ofullständiga i hög grad men  
kanske kan de ändå på något ställe fylla några  
en del i andras uppgiften i en jag en liten inblick  
i själva midjan.

Just nu kommer jag att minnas att min rofua talade  
en att en bärre på vägen mellan Gärdsbo by i Torsås  
hålls på chulle kolla bärre i en gamla bärre finns där en

kvam utsett. Det måste ha varit en stubbkärnalla då de  
himmel som skades ha antagit den samtidigt sådär kunde.  
Läse ut alla kvarn som kunde mala all slags mald. För-  
ju var Gärds förs bo född 1855 i mällem måste ha varit  
till in i hans tid under inte raserats samtidigt med  
att verkstaden blev byggd.

Om det sedan med tekniska tårde framgick att kvarn lag  
med flera ägare inte varit hemma här i orten.

Om de gamla byggnaderna kvarn för skiftet var  
jag inte mer värtan att jrd har omkring tydde  
ju de under goda o därifrån beständigt lund allt  
skulle skötas. Bebyggelsen var också då samlat i  
begravn i som väder kvarnarna måste byggas i höj-  
der där under hade sitt spelrum i botten kvarn  
vid år o växlar måste man ju hålla väg det, de  
låg ju inte alltid vid allfarväg i om väg det måste  
jag på olika håll kunde ju lätt en s. b. bygaväg  
uppstå av sidan sammanstötande kvarnvar.

Om försäkringsbörnan anstalt sin väg mot Skarvings by till  
den på Wadmanns hustru utslutna om på hvar sin plats  
just där kvarnen ställt eller Wadmanns markstället ut  
rätt ut den mesta förbrukningen till de båda gränserna ut  
på intet sätt uti argt. Om det fria in det västra kan på den  
kvarnen vänt med ogeth kypkruken till vägen dessa byskyrkor  
emellan eller vägen in i Wadmanns byskyrkor eller på en  
anlagda eller vägen i samband med skiften i utflyttarna  
är den ägare darna i allt det blev emellan båda mest förut.  
De renade holländarna kan på byggis i vägen i främre punkt  
i den vägen i ibland kan det blivit på eller intet allmän  
väg men oftast kan man mest anlägga en bit vägen till  
i smut och riden ut mot den.

### Betalning. Tull. Mjölvarens ställning.

Före riksdagen 1817 av sparmästaren under världsbanken  
erbjöds den all betalning för matning genom att  
mjölvarna tog Tull av den länns de sparmästaren  
på åttio minuter på de kvarnens tillkomst om upp-  
fördes

under mitten av 1800-talet ä föredro o gärdars ägr.  
Under renoverings-tiden måste man givetvis övergå  
till kontant betalning. Det blev åter en övergångs-tid  
mellan världskrigen men då hade redan tullskatt-  
en till en del förlorat sin betydelse o man frökn-  
mer nu i vederligt inte mera något tullsystem.  
i de få kvarnarna som ännu är i gång.  
Tullspannmälen använde nyöknarna dels på eget  
bruk i eget husvärd o till sin försörjning o dels  
till att förmåla o sälja. Till försörjning var det  
jord från 1/2 till 20 tld eller mera i vinuppfödning  
han varit mycket vanlig bland nyöknarna även om  
de som hade den minsta jordegen domar i hälsade  
av ryggar o försäljning av spödyriska kunde till  
rädd. Säremälla på 1890-talet som var Luss Olsen  
i Svandrup så länge Tullen frökn.  
Det är inte så lätt att man hade till på att minsta  
nyöknarna på att fiska, o det gick till innan man kom

att väga spannmålen uten guld ut ifrån mätten i Tinner,  
känner i kapper, men mig ville man öfver rusa gärna  
kupa missanka mot nyöknaren för just så att han t ex.  
tog Tall an den bättre spannmålen i den nyöknade  
räger, eller bytte ut den renare, o fyllde ut vaktan med  
sämre vata när han gjorts hindat på fridol döres o inte  
bakade kan rätt bröd så så råg när det kom nyöknade  
sådan till krasmer o in på 1400 tallet var det endast en  
i annan som gjorde råg består med att troka rågen  
till vätska bak i ugnen efter bakon. Då gjorde vi i mitt  
hem till omkr 1914, men inte väntade vi att på <sup>nyre</sup> enbart  
var egen råg tillbaka. Det hette också en nyöknare att:  
"De e inget ärlig nyöknare född" o ändå var han abstrak  
som andra lantbrukare o yghes män.

Jag minns också att man som talade om att smitte-  
kramp var hemmets vägar, under den korta tid vid  
barnen år 1880 tallet då denne innehade Bosaps-  
rutan, sade åt brinnfalken var de sitta fram gott

61.



hembyggt dricka: "Bara bygg J, ja kan njäta mer."  
Då var det red att nyotkarens brösock malt åt bröden  
grötis så klaff dessas brömm att bröga med den  
tunga handkrase med stenas som formas i de flesta  
hema i hvinströme i gärlarna mer och så i många hus-  
mansken. Denne nyotkare var hällen för en utlig i  
pucktig människa i jag vet ju heller inte om det var  
med hans goda vitskap utlösningen gjorde så,  
kanske var det endast sagt utaf all mening mer i  
vilket fall så visst det ju kom det bröck gå till  
skallet vägsdes ju aldrig i volymen blev större  
när det blev mallet.

Bageri i samband med koamduft var jag intet  
om just kärspän men jag känner att jag mer från  
den egentliga rötter i kanske var det varit vanlig  
där. En barmdonskammet till mig kärspän var  
gift med en nyotkare och innehade en brösa. I Vi-  
restad (som denne nyotkare Olof Wistensson gälsade)

63.  
Där lärnade vi oss om brölloren i hem-  
landet och igen som brölloren om brölloren i  
konsterna med makarna och ibland även några brölloren  
efter när det blev uppsjö med arbete s.s. till  
tiderna. När brölloren lärde sig brölloren lärde sig  
sitt till nästa brölloren. Det är på tiden före 1920 jag  
hinner till detta och jag ser inte om det jag och så länge  
kan andras brölloren i gång där när denna brölloren  
står såhelt i brölloren om brölloren i brölloren.

Detta brölloren är en brölloren om brölloren om brölloren  
ledning till den tid som brölloren om brölloren om brölloren  
där industrialisering av brölloren om brölloren om brölloren  
och förmedling av brölloren om brölloren om brölloren  
går. Sedan 1926 brölloren om brölloren om brölloren  
vår brölloren om brölloren om brölloren om brölloren  
med brölloren om brölloren om brölloren om brölloren  
hade redan ganska många andra brölloren. Jag minns  
och att just då brölloren om brölloren om brölloren om brölloren

till ett mindre lagar. Skimmring där lagarna så ganska  
bröde omkring med sin brödsaga med rost på, han län-  
nade också vid vår mjölkaren o ville några bra med  
därns. Jag mjölkaren också rost det på lännes räkning.  
men endast som primature ej som mellan hand med på-  
tjänst vad jag vet. Detta endast en bröt till o mest på  
denn som ännu inte varit sig vid det egentliga lagar-  
brödet utan fridung det så. Låkat på det gamla rätter  
i gammal daga bakarna. Av dessa fanns det på också en o an-  
nan som blev fast vid låket i hemmet ännu några år.  
Snappheten på brödsid under kristiden kunde inverka  
något på brödlagningen i hemmet men det blev  
nog mest försik då. De flesta bakarna var då  
och så varude eller obakare. Under den första kris-  
tiden med de stora åren 1916-18 då det var nära nog  
misskär bakade man på ännu allmän hemma o man  
försöker då allmän klappa ut mjölet genom att blanda  
in porsid o klappa ut degen med potatis. Det var på då

64.

nummer vidtän i det ansågs förmodligt för dem om några  
och vidtän att låta mela på mörkna mest förmal-  
ningsbröt som utändes och mörknaas bristids näm-  
den i den vedovsade i ransnerade vidtändes. Och denna  
sid fick på givetvis inte mörknaas Laga Tull stäm-  
kontroll ersättning i jag ten knappast att något abso-  
lut allmän gilligt Tull system. Men vidtänd därefter  
utan det blev mera blandat i vidtänd det lida beträff-  
ande lida därefter av Tullkontrollerna.

Vid Tullkontrollerna vet jag åtminstone för  
Länsmännen, att det bedrevs fiske. Men med  
tillståndet förbrukade länsmännen i en stäm par  
ägdes på den av Käsky länsmännen gods i arrendatorer  
och inga rätt till jakt i fiske i de ställen gods  
i gods. Men övervakade och i så utgörelsen om möj-  
ligt att inte mörknaas vid länsmännen vilka dock  
inte kunde i de att denna sätte att rina i la bistn  
natthet i tog upp i gunde den så tidigt att de gunde

bei utspjade då ålen passade. Så var det naturligtvis  
också med gäddfisket i graven. Äppet kunde ju inte så  
dan fisk säljas så lätt som det jag inte annat än att  
de njötva hade gått därav. Men det var med jakten  
där det jag inte minns där fanns jaktstämmande, gervar o  
pige jaktstämmande runt om hos glannarna.

På framgått var det inte rätt att kunna pröva man  
än var med njötva fanns dock innerst inne all-  
tid en viss misstänksamhet. Det var naturligt-  
vis ofta nog att helt kontrollera honom som var n-  
raken dantile. Om han var aldrig så ärlig var det  
gäddade rikter sedan han kom att viga i stället för mörk  
människan fanns det ändå så många andra sätt  
att fuska genom att bryta o blanda in samma om.  
Mjölman stred sig i regel bra så länge de hade till-  
räckligt att mala o innan underhållt blev för brist-  
bart. Detta g. gammal utkast malar det utom också gammal  
binär m. g. s. s. sugghälsning i vinreppföding i brens  
66.

gag var bant uttryckt: "Skala på kals Tule" men det  
var i min tid endast varit ett litet uttryck utan me-  
ning men kanske kan det hälet sig på bonburnas  
njötnare emellan i äldre tid. Njötarnas sociala  
ställning var närmast jämförelse med smedens som  
upbesman o hade här därtill jordbruk med andra  
jordbrukare o vid palas placering kan som dessa  
jämförelse o var ansedd som dessa samma jäm ställd-  
het gällde också beträffande cellmännas uppdrag.

Pojken som gar sig i njötnar lära var nog ofta sådana  
som hade lite av typen lust i blodet när det gällde i  
kvam med inga, dessa treckle såhelt inlärdet  
pojken på samma sätt som partygens makt o regel  
trihar mustens pojken. O dessa blev det nog endast  
ett litet antal som vore fast vid njötnar uphö när  
de blev vore beklagligt, det störsamma jobbet.  
Uppet var också i nyckel till god gått i en på  
för till som de molarens blivit fortid till uppet.

och uppjagade på möllan. Den unge som stannade vid up-  
 het blev surkesven och riktig möllare som kunde be-  
 rätta om väder och vind; alla väder och brödet fyller honom  
 i vandrings situationer, han måste ha väder och vind  
 i sitt väd och unga och på väder och vind. För sommaren  
 man ett väd möllan när vinden kastade om så att  
 den kom i bakvind kunde regla gå all värdens väg  
 illa för en värdens och på reglade vinden kunde  
 hastigt kasta om och då gällde att vara snabb i vändning  
 arna. Var möllaren värd kallar och på möllan gå i  
 storm när andra möllaren lagt person på vics  
 och stannat om kunde den bli honom övermättig  
 och skena. Då gick den snart om, de gick bort och  
 möllan kunde ta ord och brenna ner. Vindens partier i  
 kvarnarna var omint värde som när den var  
 några gånger. Att man borde passa på i "skittra"  
 möllan när man befände i skittra krigs och  
 nämnet. Vindens var var skittra på skittra och om

i Pöns Träns möttan som jag känner från den här årskolan  
då den var yngre i ett vägg och måli i mitten  
utan att ändå kunna. Men detta måste en möttan  
eller snäll dräng kunna klara om någon skulle  
kunna uppfylla möttan åt honom och möttan skulle  
skulle också kunna vara med i fristiga och låna repari-  
tioner i kvarnen och regel m m på att göra honom  
fristiga i kvarnen. Hans ställning var jämförbar med  
andra drängar i gården, nedifrån uppåt allt efter  
ålder var och i efterhand.

Skalmången. Den tråkades ändå in över 1840-talet och  
framman på målning och den som skulle säljas i vak-  
uget som således då användes som rik. Det var pign-  
nas ryttar och så in i rikt och "flyda ut" - sålla och  
denna framman på målning och den var för att även  
att eldarens därefter. Bredspammalen på eget  
bark kan man på många ställen tråk i uget efter  
både andra till mellan 1910-1920 så i mitt hem.



Bekymret var då stort rådet att nyfödsbarn bytte så att  
man inte hade något för sitt bevis, det blev lättare  
o på alla sätt bättre för att "ontorad va".

Stor den gammal som bruden kunde till stoda i  
det var den trista delen av brudstoden, skulle ugn-  
trikes o sållas av pignar.

Bruden kunde sin spammål till kransen, kvinnorna  
antingen lärde skjut (jag kan jag hört vidare skjutna  
för 10 år på söder mellan 1912-18) eller skickade med  
eller också sålde de med en kulletr.

Grönarna var de särskilda rätten till söcker  
olika o skattfria på juldagsammål i vadman  
o givet kallblekt i ena tåtvad i rättsbind-  
ning med blå eller röda revärer på bridsamm-  
mål mjöl söcker. Dessa förses med topser i kransen  
o ett flertal band att bruda med i en fasthet vid  
nygningen. Man kunde märka enkelt med tjärpäng  
så gott man kunde initiala eller bömärke man också

70.

med vidlyftiga bokstäver över schablön. Några rader  
sick kan vi ännu höra. Myrskaren kunde också ha  
schablöner att stå till tjänst med o. märka. Säkerna  
Krimmarna sätte ut att ha boken i stabila rader  
att sticka bordsiden till mottas i o. det är utlättat att  
de kunde ändrasättas djupen då man på mottan hade till  
färd till jämförelsen. De kunde också ha smattat färd  
speciellt på mottan skjut samma r. h. mottas tåcke.

~~Stängningen i mottan kunde vara en annan. Tillsammans i skapets rader  
färdig boken skapades till den r. h. i mottan.~~

Krimmarna hade nog också en del i arbetet när en  
kramlans rader är färd. De skulle på mottan till de  
rader kramlans rader i rader o. de skulle bilda på rader  
ken. Därför mottan har lagt i en skapets rader när en  
sick gått upp när kramlans till mottan: "De e den dälle  
tills som brygged så dälle så ja har brygged om  
tri gånger på vejan till o. liabete e de off gärd."  
Färd brygged rader upp o. fick stå till den kramlans  
att malar, mottan kunde samla o. så malar denna

stogs mald i en följd om han lämnades i fred och barmhärtig  
 skötsel. En gång kunde på grund av kassan öppna sig på  
 barmen direkt men de måste då vara alldeles lediga.  
 Först skeddens brödsöden och så mals den två gånger  
 men de fick inte se i en följd, de blev mycket blanda och  
 varm och brödet därav blev degigt. Ej heller fick man  
 sitta en dag och hysa sig med mjöl och måste väl  
 först i en del varm antingen bredde man ut stöken  
 och mskade och vände på dem eller också öppnade man dem  
 och stack dem i brödskaft och i stöken mitt i gjorden en  
 hål så mjölet kunde luftas. Fick vannelet mjöl  
 så omtrent blev det blumrigt och odeligt. "Om man brant  
 mjölnaren måste mala i stort för grope innan man steg  
 på brödsöden. Ej heller skulle man mala brödsöden när  
 man hade mjölk och en luftat stenen då blev  
 mjölet sandigt och kunde ställa på sådant stene  
 när man fick sandigt bröd som "knäppl" mellan tanderna.  
 Grope mals en eller två gånger, men man ville ha det.

För malning av riktmåtal ö hmsgrar skeddades från  
säden kunnat i ö öskat skeddades av ö öskat skil-  
des sämre ifrån. På mål det till just måtal om  
riktdes till just till måtal ö gynnade till gynnade som  
voterades i två goda och två dåliga gynnade ö gynnade måtal  
senare i den senare hmsgrar till hmsgrar om blev  
någon tillhöll. Till allt detta hmsgrar riktskrift till om and-  
ning ö öskat malning måste öskat måltarar hade  
till öskat sig utestående att öskat, en gång om året  
i hmsgrar rättskrift i stånd ö öskat om mal-  
ning till tillbaka som man visste om det i förväg.

Det kunde ibland fånga öskat hmsgrar om  
måltarar upp och ned om öskat öskat öskat  
öskat med de öskat på sin målt till om de  
ett öskat på någon stund öskat en långt väder  
dåliga öskat i öskat öskat de öskat på att hmsgrar  
men fick hmsgrar på det öskat om öskat om  
gitt i gynnade, mycket öskat.

Pi pigan lön en krona skulle gå kan jag endast säga  
att den skulle gå jämt i intet liadigt i den om den  
kronbyggaren skulle istället komma när han på plat-  
sen var och tillbringe en

Under holländarnas tid har mig mig kronbyggaren  
som emittat den stannat på att få mättnad med sig  
han utom de undantag fall då det varit lidigt i  
sådan stegits på elenkt. Dessa kronbyggare lagra på så  
tätt att man kunde se i sin sida och i en färdigt  
besked när man kunde komma. Föregående prövningar  
har mycket varit på föregående, några telefonta-  
lländade prövningar inte på. För när man hade lång  
väg till kronbyggaren som lön till Länsmannen och man  
te in hos släkt och gode vännar eller släkt i kronbyggaren.  
Tills man fick mättnad men naturligtvis hade långväg  
man den för tiden rätt kronbyggare och i den en anledning till  
att också holländarna fick komma. Jag tror att man  
skulle vara på olika sätt lygglighet och i sådana

kom om Länsvälde ö nuz komde det att mjölkaren  
bjöt på en male-rug ö nuz och så någon förklaring för  
när det gällde Långvåge komde Matsch och de givets  
ha med sig som till en stedsicka när man inte på prä-  
marde visste hur länge man blev borta, övernattnings  
har dock aldrig varit hemifrån. Att den stadiga komde  
härskade hade förhöll sig på givet ö de förmodade Långvåge  
men mjölkaren sig som gärna en nuz komde ö komde  
tän favoriter de om han komde antaga att den  
skulle bli stadig ö det givdes om en tillfällighet.  
Om folket ö någon komde till kommer här vet  
jag inte.

På helgdagen ö under givets tjänst tid har det för  
satt en rätt rätt att i den kommanen skulle hålla  
stilla, så och när ett liktåg passerade förbi ö under  
begrovingen om man lag nära kyrkan. För oss är  
det för rätt och borta om male på hög tid ö ö bändagarna  
Yrenare till när man i många fall givett så strängt ö ö

in religiös synpunkt att man försat sig djupa kan dock  
de flesta uppträda dock taget känsliga till de större  
helg dagarna o äro visat uppmärksamhet för de stora som  
stamma mörkare. Deras arbete kunde på mått doljas men  
det fanns inga på kommer o många tog omhändert.

Ytterligare tid, bli all bring gärning ledas under med  
julen hika sig som nyotvorna ställa. Under tiden  
från jul hade de på kraft i vidaste tid på öarna  
med både gro o främ alning av grope nyot o grope  
eller otharna skulle löggas i vagnarna vet jag  
inte särskilt om om de ledas framåt eller bakåt  
av några särskild anledning, men in och synpunkt  
fick de löggas så att inte innehåller sam till om en  
och gick upp o ej heller fick de löggas så att vagn  
hjal en skred de den.

En del av dem var vet jag inte om några olycka vid  
de brannar jag har varit på, men längre bort  
har de varit flera, of Halls brog eller annan närbe

liger kulländare åt det hållet kan en nyöppnad blivt  
skjälplagen för många år sedan. För c. 40 år sedan blev  
en nyöppnad i staden. I Pvedala skjälpländ mellan  
kransstörarna i en liten kulländare där man kan  
skulle hjälpa in man i stödjande med sin kan viss.  
de upp kommers löpare för omhändertagning eller löpning  
Denna kran är nog borttagen för flera år sedan.  
Andra i eldsvidan i Bemtars eldsvidan. Gärde  
kan jag nämna förut.

Till resten i sammanhang:

"Skollaren möter med varande kran  
Men bager bollar till mig små barn."

Detta är vad jag kan meddela om kranflyten  
om det så kan blivit mycket jappet men lite  
småbråk för jag överläte åt kranarna att säga.  
Jag kan rätt för kran något om miljö då jag  
mer för mitt länna de och uppsynsingen jag vet.



## Hvarnarna ämnar en gång

Det jag här har att tillägga är nog redan känt men jag ville ändå för att fullständiga mina uppgifter ta det med för att holländarnas öde skall i ett sammanhang kunna följas till deras slut för det är ju verkligen en märkligt slut på deras c:a 100-åriga tillvaro.

Än de byggdes var det i regel på självsökande bönderns egen; på gräsen med anundabönder har det varit jästligt glesare med holländare, så på Västbyholm & Böringe gräs. Det var såhelt ej heller undantag för att fylla ett behov de byggdes sken hade ju på 1850 talet knappt börjat övergå från vegetabilisk produktion till animalisk i vattenkvarnar o stubbsmøllor fanns det. Det var nog en kapitalplacering o så kanske inte minst lusten hos rikens rikaste o dyrgaste bönder att resa ett bestående minnesmärke över sig, något som skulle minna om dem framåt i tiden o så blev det nästan en modesak den ene ville visa sig lika god som den andre. I somliga fall byggde man så holländare

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

Lup 99

Tilläg  
m L.

i omedelbart grannskap till vattenkvarnen & stufvumöten.

Det var flera holländare här i östra delen av körsdet som jag endast hade våga upp giften om från det år nu i minnet var å fjögelsten om boarna. Jag var nu gjort närmare förfrågningar & fått in flera upplysningar om dem som jag här ville meddela & berätta de längst undantagna härifrån utbrut eller med det enligt sig på holländare så fattiga Boringe. Därifrån vågade jag intet anmärka då jag inte visste hur det förhöll sig uppe i norra åt Stump-kälet där borden var självägande, men nu vet jag att borden där för maten om spannmål i spannmålsaffären i Stump (ej Skump) & förskottligen finns det ingen som idag åt det kälet i Boringe socker.

Så var det skolevads-möten i Stumps ordren som jag inte visste om från senare tid. Där slutade slifter med den först nämnde nybarnen Lars Hanssens pänfalle för flera år sedan & den möten

har spåts fallit, den bläste omhale under en storm  
på flera en redan. Det har varit ett måbruk s k  
ko-hus där ankarna ännu än boar. Hoarfoten  
finns boar än.

Flimninge är Altma-möller ännu i gång  
mer duros mest med vreten. Den har enligt uppgift  
nu eniga boar.

Om Brodds-boan också den i Flimninge, skuer  
jag att den stäl boar fast omgärd. Det var fel på  
den har rivits redan jag såg den rist på c:a 3 år  
sen o ar dess skivke har i Janssons smide-  
fabrik Tillöckhus ar dessa nu så marderna kisten  
som hallas i marderna ar hel del som sålt i Jönköpings  
marknad utom en som fabriken har skänkt  
Till Janssons Tillöckhus smide o som försägs med  
en del hemgifta linne o lottar den varit ett så  
ar fabriken en som skänkt den o som var en medel-  
ålders ungkarl <sup>fram den</sup> besödde på på en mästervärdig slupp, men

det är ju något som strängt taget inte kan kallas mer  
någ som i detta fall kan det väl anses att denna person  
öde hemmet följande till det absoluta slutet i jula är det  
en garage. Bågen kommer ju tyvärr inte till.

I Himminge skule också intill slutet av 1800-talet  
ha funnits en eller samliga säga Frä Stubbarnas  
"Stubben" på Stubbarna hade varit dessa mötten som  
legat på hans ägn o han försade chsticharna som  
sades vara hela o efter vad jag har förstått utan  
de heck o hat som måste förkomma i holländar  
ris från vike; Stubbarnas jula till mig  
bestod ju av hela stichan. holländarna av stufan.  
"Stubben" var som sagt ägare av Stubbarna (isär  
ett par sammankomliga brudgärdar) o äknammert  
hade han fått efter stället; jag ärvt det. Han var  
ett av de original som Himminge varit så rikt  
på, man nämnde aldrig hans namn endast öknammert.  
Han vakade nog sitt vikes frid som han legat

i ett ödehus (der andra gården?). Ja, det skulle konst  
lign både smicker ö friskt tal på att frimå komma  
att på riktig betalning avstå från några strels  
till möbelsnicker som hade ett gott öga till detta  
på den särskilt värdefulla gamla lagrade sk-  
virke. Ett lite timmer också har ju ansetts på det  
främsta möbelsnickeriet av detta slag näst efter  
den svartsk som kramats upp ur trummsanna  
ö det värde strubben allt på väl. Glas var ingen  
undvikelse man men man fick ju försöka vara jätte  
på att beakta honom, så och när man ville låna  
pengar har jag varit fast räntan var hög. På var  
det med de gamla kvarnarna, nu är väl även  
dessa möller blivna möbler på länge och på strub-  
ben är död på flera än sedan.

Både kvarnarna i Åsjö är bröta.

O. Wemmeling har frimitt flera små 'kvarnar'  
på taket på olika husbehovsduft även en i H-Bosung

men de är nu borta alla sedan elektrisk kraft  
blivit tillgänglig.

I Tullstrog är Österrike-möllan ännu i gång  
o tycks ha riktigt med måld men inga  
är borta.

Örnarps-möllan har mist sina vingar o är  
ej längre i gång o när man däremot inte jäter  
har kvar en liten man med elektrisk kraft driven  
fram i V. W. W. W. W. F. För många gånger i en månad  
är Phnips spammål magasin med kvar o särskild  
njötnare den platsen där de får mat som inte jäter  
kvar eller ger sig tid att användas den, mätteplatsen.  
Där får man i regel mat som spammål medan  
man upptar sina övriga ärenden i skiffer så att  
som för, bara minst två gånger till kvarnen o  
ofta flera gånger jäter när "de inte ha varit"  
Sedan tids-spillan har inte id med längre därefter  
är tiden o den lida arbetskraften på den.

Det var de mötten gog inte prut kunnat följa  
intill mörkande tid i minn var o näi man går  
igenom det hela finner man att go holländare som  
finns kvar öster om rickarna Kullstorp-Strö-  
tö-Grynby är det endast Skivarp, Lovenstrups o  
Alltina mötterna som har vingarna kvar o ar den  
stai nu Lovenstrups-möttern infn rätt vara eller inte vara.  
Det är inte så lätt att bevara en holländare med vingar.  
Det är inte endast prga om en engångs postnad utan  
om ett mycket dygt underhåll. En mötta med  
vingar är ständigt utatt för väder o vind med åt-  
följande risk för röta. Vingarnas hållbarhet blir  
säkerst är samma än om möttern var i gån o de fick  
andra ställning ständigt i luftan när de vrängde  
runt. De är ju inte o har inte kunnat vara runt  
för tunga o stabila o aldrig så lite röta gör att  
möttern blir livsfarlig att komma när Därför för  
man inte förutse en skild i pringgar om de dra

sig på att övertaga o underhålla en mölla med vingar  
på musealt ändamål eller enbart på landskaps-  
bildens skap. I Phivarp övlar underhållet i friering  
o där anordnas man blomsterfest varje år o. d. på  
mollans underhåll.

På några ställen beträffande det förhållandet att ar-  
somliga stora hölländare föter sin boar med an-  
andie är helt bröta s. s. Phivarp mölla. Det beror  
nog åtminstone delvis på när de reos. Reos de  
före början av 1930 talets kristid o arbetslöshet  
som sammanföll med den tid då många urskil-  
da vägar skulle övertagas av väghusarna för un-  
derhåll sedan de många dammrents i några  
män o rätt i några lundar skickas av enbilden o kom-  
man. Då övertogs av kommunerna sten anhö-  
ringar s. s. stengårdens gårdar, husgrunder o möt-  
esgrunder på att räddas o skärpas som nöd-  
hjälpsarbete på vilket arbetarna då hade 40 öre





ACC. N:R M. 13884:87.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

Jag har fått in ännu en uppgift som jag dock inte  
vänt i tillfälle att kontrollera. Enligt den skulle  
det i Kona Grönby ännu finnas en vinddröva  
koltändare i gång men så fort som allt frändras  
just beträffande möllorna måste sådana uppgifter  
som emakera endast på en enda uppgift tas  
med viss reservation. Att det så skulle det endast  
vara spåren släpper som ligger utifrån det område  
jag sökt få uppgifter om då Kona Grönby med  
Vingåndsområdet ja till den berörade delen av här-  
det. Kona står då Esp. Vemmesdyrge Vlagströ,  
Anders lön, delvis Grönby, L. Abg, B. Tor, L. Eric & Sim-  
linge hade varit enligt det inget kvar.

På är det nog väl om brannarna i Vimmerbygs-  
rad för min del.

4/3 1955